

НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ім. П.І.ЧАЙКОВСЬКОГО

САВЧЕНКО Ганна Сергіївна

УДК 78.082.1

**СЕМАНТИЧНА ПРОГРАМА СИМФОНІЙ А.БРУКНЕРА В ЇЇ
ЖАНРОВИХ І КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИХ ЗВ'ЯЗКАХ**

Спеціальність 17.00.03 – музичне мистецтво

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства**

Київ – 2005

00762067 (S)

48 Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському державному університеті мистецтв ім. І.П.Котляревського Міністерства культури та національної спадщини України.

Науковий керівник:кандидат мистецтвознавства, доцент
Іванова Ірина Леонідівна,
Харківський державний університет мистецтв
ім. І.П.Котляревського,
професор кафедри історії музики**Офіційні опоненти:**доктор мистецтвознавства, професор
Княновська Любов Олександрівна,
Львівська державна музична
академія ім. М.В.Лисенка,
завідувач кафедри історії музикикандидат мистецтвознавства, доцент
Жаркова Валерія Борисівна,
Національна музична академія України
ім. П.І. Чайковського,
доцент кафедри історії зарубіжної музики**Провідна установа:**Інститут мистецтвознавства, фольклористики та
етнології ім. М.Т. Рильського НАН України,
відділ культурології та етномистецтвознавстваЗахист відбудеться "23" лютого 2005 р. о 17³⁰ години на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.005.01 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук у Національній музичній академії України ім. П.І.Чайковського за адресою 01001, Київ, вул. Архітектора Городецького, 1-3, ауд. 36.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національної музичної академії України ім. П.І.Чайковського за адресою 01001, Київ, вул. Архітектора Городецького, 1-3.

Автореферат розісланий "20" січня 2005 р.Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Коханик І.М.

Актуальність дослідження. Проблема проникнення у духовно-естетичну сутність художнього тексту є актуальною у вітчизняному музикознавстві, а також у працях учених близького зарубіжжя, що зумовлено розширенням пізнавальних можливостей музичної науки. У полі зору дослідників виявляється творчість композиторів, які належать до різних історико-стильових епох і національних шкіл: поліфоністів Ренесансу, Моцарта, Брамса, Мусоргського, Шнітке. У нашому розумінні пізнання твору як духовно-естетичного феномену передбачає розшифрування його семантики. Для цього слід проаналізувати як власне музичні закономірності організації тексту, так і розглянути текст у його зв'язках із позамузичним, культурно-історичним контекстом як певним типом мислення. За такого підходу текст усвідомлюється як перетин інтра- та екстрамузичних смислів.

Особливо цікавими з цього погляду є твори, які народжені на межі культурно-історичних епох і які уміщують у собі безліч смислових ліній. До такого типу належать твори композиторів, творчість яких уписується у межі пізнього романтизму: Вагнера, Брамса, Брукнера, Малера. На фоні відкриттів художнього світу пізніх романтиків, індивідуально-художня симфонічна концепція А.Брукнера як феномен пізнього романтизму як і раніше залишається "річчю в собі" у вітчизняному музикознавстві. У зв'язку з цим видаються актуальними такі аспекти заявленої теми:

- 1) з'ясування сутності симфоній Брукнера як духовно-естетичних феноменів;
- 2) визначення інваріантної семантичної програми симфоній Брукнера як відбиття його індивідуальної художньої концепції;
- 3) визначення індивідуального структурно-семантичного інваріанта (моделі) симфоній Брукнера;
- 4) з'ясування механізмів витворення тексту симфоній Брукнера.

Об'єктом дослідження є симфонізм Брукнера як духовно-естетичний феномен.

Предмет дослідження – семантична програма симфоній Брукнера в її жанрових і культурно-історичних зв'язках.

Як **матеріал дослідження** ми використовуємо дев'ять симфоній Брукнера основної нумерації та Симфонію "0" d-moll у таких редакціях: Нульова – в редакції Josef V. Woss, Перша – в Лінцькій 1866 р., Друга – в оригінальній (R. Haas), Третя симфонія – в редакції 1889 р., Четверта, Шоста, Сьома – в редакції L. Nowak, П'ята, Дев'ята – в оригінальній редакції (R. Haas), Восьма – 1890 р.

Незважаючи на те, що деякі редакції мають суттєві відмінності (як, наприклад, Третьої симфонії), зміни не впливають на симфонічну концепцію у цілому; різні редакції є варіантними способами її реалізації, і це відбиває принципи творчого мислення Брукнера. Відзначимо також, що проблема редакцій брукнерівських симфоній є темою окремого серйозного дослідження і не входить до завдань нашої роботи.

Стан наукової розробки проблеми. Наукових розвідок про творчість Брукнера у вітчизняному музикознавстві небагато. До цього часу немає фундаментальної монографії російською чи українською мовою, присвяченої творчості Брукнера. Існує лише кілька дисертаційних досліджень, які висвітлюють різні аспекти творчості композитора. Найбільш об'ємними є дисертації М. Філімонової та В. Нілової. У першій симфонічна концепція Брукнера розглядається з точки зору моделі *епічного* симфонізму; автор досліджує ідейно-образний зміст симфоній та принципи втілення категорії епічного у тематизмі й драматургії. Такий погляд виявляє типологічні ознаки симфоній Брукнера у досить широкому жанрово-стильовому контексті. При цьому унікальність брукнерівської концепції виявляється з'ясованою не до кінця. Таку думку маємо і стосовно робіт, у яких симфонії Брукнера зводяться до моделі *драматичного* симфонізму, що склався у творчості Бетховена. У дисертації В. Нілової порушується низка специфічних проблем: аналізується тематизм симфоній Брукнера в аспекті його жанрово-стилістичних витоків, структури; критично переглядається періодизація симфоній; вивчається процес редагування автором Восьмої симфонії. Проблема організації симфоній Брукнера як цілісних структурно-семантичних організмів до завдань автора не входила. Поглянути на симфонічну творчість композитора, відстохвуючись від його релігійних уявлень, намагається Л. Зайцева. Автор розглядає Сьому симфонію Брукнера крізь призму ідей Християнської антропології і пропонує поняття *Homo Religioso*. Правильно виділяючи один із витоків оригінальної концепції, дослідник залишає поза увагою культурно-історичний контекст – австрійську культуру, без чого розшифрування смислу виявляється дещо однобічним, у результаті чого цікавий науковий підхід виявляється не досить об'єктивованим у музичному матеріалі.

На противагу невеликій кількості досліджень у вітчизняному музикознавстві, зарубіжна наукова думка про Брукнера має усебічну фундаментальну розробку у численних монографіях та статтях. У доступній нам зарубіжній літературі акцентуються світоглядні уявлення композитора, зокрема, його справжня релігійність, що є духовною основою творчості; розглядаються зв'язки між світськими (симфонії) та духовними (меси) жанрами; з'ясовуються стилістичні витoki симфонізму, його еволюція; вивчаються окремі проблеми музичної мови Брукнера. Між тим, ми не виявили робіт, де описана структурно-семантична модель брукнерівських симфоній, яка відбила їх специфіку як художніх цілісностей¹.

Таким чином, у вітчизняній і зарубіжній літературі досі залишаються не з'ясованими такі питання: 1) у чому полягає індивідуальність симфоній Брукнера як унікальних духовно-естетичних феноменів; 2) який спосіб утілення духовно-естетичної сутності у тексті симфоній; 3) у чому полягає особливість

¹ У науковій літературі неодноразово висловлювалася думка про існування сталону, моделі, інваріанту, за яким написані всі симфонії Брукнера. У той же час, ніде структурно-семантична модель симфоній Брукнера не описана, не подана як певна системна цілісність. Одне із цих існує й інша точка зору, згідно з якою симфонії композитора утворюють безперервний еволюційний процес. Критичний аналіз думок із цього приводу робить у дисертаційному дослідженні В. Нілова, тому ми не вважали за потрібне висвітлювати його детально. У свою чергу, сама В. Нілова виходить з ідеї стійкої симфонічної концепції, аналогічну думку висловлює й М. Філімонова. Ми підтримуємо цю точку зору й у власному дослідженні уперше у вітчизняному музикознавстві пропонуємо структурно-семантичну модель симфоній Брукнера.

семантичної програми симфоній як способу реалізації індивідуальної художньої концепції; 4) який структурно-семантичний інваріант (модель) жанру симфонії у творчості Брукнера; 5) які механізми лежать в основі витворення тексту симфоній Брукнера.

На нашу думку, система цих параметрів дозволяє розкрити унікальність симфоній Брукнера, їх структурно-семантичний код.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження – розшифрувати індивідуальність симфоній Брукнера як духовно-естетичних феноменів.

Для досягнення мети слід виробити адекватні методологічні підходи, у зв'язку з чим у роботі висувається низка наукових понять і категорій, які дозволяють підійти до симфоній Брукнера як до самодостатньої, внутрішньо завершеної художньої системи. До таких належать: *семантика, структура, семантична програма, семантичний інваріант, структурно-семантичний інваріант, семантична константа, жанр, текст, культура, Особистість, діяство, ритуал, свято, деривація, остинато, секвенція, варіантність, модель витворення* та ін. Розроблені в музикознавстві та суміжних гуманітарних дисциплінах, ці поняття й категорії виявляються дійовими аналітичними ключами до вивчення явищ музичного мистецтва. При цьому деякі з них набувають у нашій роботі подальшої теоретичної розробки і наукової дефініції. Перш за все це стосується *семантичної програми*, поняття, яке використовується у музикознавчих працях, але не має чіткого визначення.

Для реалізації мети були виконані такі дослідницькі завдання:

1) обрати необхідний науково-понятійний апарат для досягнення поставленої мети;

2) розробити і визначити поняття *семантична програма* жанру симфонії; розділити поняття *семантична програма* і *семантичний інваріант* жанру симфонії;

3) виявити інваріантну семантичну програму та індивідуальний структурно-семантичний інваріант (модель) симфоній Брукнера;

4) на основі створеної методологічної бази здійснити структурно-семантичний аналіз симфоній Брукнера з погляду інваріантної семантичної програми;

5) проаналізувати способи об'єктивації оригінальної семантичної програми в унікальній організації тексту симфоній (кореляція *семантика – текст*) на трьох рівнях: а) матеріально-звуковому (інтонаційному – в асаф'євському смислі) шляхом виявлення стійких звукових комплексів, наділених певною семантикою – *семантичних констант*; б) структурному, шляхом аналізу взаємодії тематичних, гармонічних, фактурних, композиційно-драматургічних та формотворчих принципів кожної частини; в) на рівні витворення тексту, шляхом визначення основних механізмів цього процесу.

Методи дослідження. Ми використовуємо структурно-типологічний метод, який уміщує наукові дані історико-теоретичного музикознавства, культурології, Християнської антропології, лінгвістики, філології, семіотики. Робота спирається на дослідження Л. Акопяна, М. Арановського, І. Барсової, В. Бобровського, П. Вульфюса, Ю. Габая, Н. Дубравської, О. Захарової,

К. Зенкіна, В. Конен, М. Лобанової, В. Медушевського, В. Москаленка, Є. Назайкінського, Л. Неболюбової, І. Соллертинського, М. Старчеус, С. Тишка, В. Холопової, Ю. Холопова, І. Храмової, Є. Чигарьової, С. Шипа, В. Широкової та ін., присвячені проблемам категорії жанру, тексту, стилю, семантики. Ця проблематика вимагає виходу за межі музикознавства, у зв'язку з чим ми звернулися до праць Р. Барта, М. Бахтіна, К. Леві-Стросса, Ю. Лотмана, Б. Парахонського, Б. Успенського. Важливими джерелами, які підтверджують актуальність теми та обраний ракурс дослідження, є роботи Є. Чигаревої, котра розглядає семантику музичної мови Моцарта у контексті австрійської національної культури. Для з'ясування типологічних властивостей австрійської культурної традиції важливе значення мали праці А. Михайлова. Розглядаючи основи Християнської антропології, ми посилалися на думки, викладені у працях С. Аверінцева, П. Євдокимова, О. Клемана, М. Кунцлера, В. Лосського, І. Мейендорфа та ін. Для з'ясування функцій дійства, ритуалу, свята у системі культури основними були дослідження М. Бахтіна, М. Еліаде, М. Євзліна, В. Тернера, В. Топорова. У вивченні творчості Брукнера ми спиралися на нечисленні, але змістовні роботи Л. Зайцевої, Л. Неболюбової, В. Нілової, І. Соллертинського, М. Филімонової, Н. Шліфштейн; із зарубіжної літератури – на монографії та статті С. Cooke, M. Dehnert, L. Nowak, H.F. Redlich, M. Wagner, E. Werner та ін.

Наукова новизна одержаних результатів.

– Уперше у вітчизняному музикознавстві здійснюється структурно-типологічний підхід до симфоній Брукнера. Реалізація цього підходу відбувається за допомогою розробленого нами поняття *семантична програма*.

– Пропонується інваріантна семантична програма симфоній Брукнера.

– Семантична програма симфоній Брукнера розглядається у діалектичному зв'язку із *жанровим та культурно-історичним контекстом*, для чого використовуються джерела, які належать до *Християнської антропології, поетики австрійської культури, типології міфо-ритуального мислення*.

– Завдяки розробленому аналітичному підходові усвідомлюється індивідуальність семантичної програми Брукнера через такі категорії культури, як *ритуал, свято, дійство*. Зокрема, адекватно тлумачиться ремарка *Feierlich*, яка часто зустрічається у симфонічних партитурах Брукнера.

– Шляхом аналізу тематичних, гармонічних, фактурних, композиційно-драматургічних, формотворчих принципів уперше виявляються механізми кореляції семантичної програми і структури у тексті симфоній Брукнера. У результаті *текст* постає у взаємопроникненні структурних і смислових координат.

– На цій основі висвітлюється унікальність симфонічної концепції Брукнера і з'ясовується структурно-семантичний інваріант його симфоній, котрий виступає як індивідуальна інтерпретація жанрового інваріанту.

– Завдяки послідовному аналізу ключових смислових вузлів семантичної програми з'ясовується сітка *семантичних констант*.

–З'ясовуються специфічні механізми витворення тексту симфоній Брукнера: *остинато*, *секвенція*, *варіантність* та індивідуальні способи їх перетворення.

–Спостереження над австрійською музичною традицією підкріплюються аналізом творів Шуберта і Веберна, посиланнями на Веллеса, що дозволяє розширити межі контекстуальних смислів, у яких розглядаються симфонії Брукнера. У науковій літературі паралелі з творчістю Шуберта проводяться по лінії епічного та пісенного симфонізму, тоді як ми пропонуємо культурно-типологічний погляд на проблему послідовності. Паралелі з композиторами ХХ століття, що не фігурують у літературі, дозволяють прослідкувати спадкові зв'язки в історичній перспективі і висунути думку про єдність австрійської музичної традиції. Цю ідею підкріплює структурний аналіз текстів, які належать до різних хронологічних зрізів австрійської музики. У результаті виявляється їх генетична спорідненість, загальні закономірності організації, які відбивають властивості австрійської культури як певного типу мислення.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані результати можуть стати імпульсом для подальшої розробки проблем творчості Брукнера, досліджень у галузі симфонізму, питань взаємодії авторської індивідуальності та жанрового, культурно-історичного контексту, типології австрійської музичної традиції. Результати також можуть бути використані в академічних курсах історії художньої культури, історії зарубіжної музики, аналізу музичних творів, методології наукових досліджень, частково у курсі історії оркестрових стилів у вищих навчальних закладах гуманітарного профілю.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертація відповідає комплексній темі “Традиції та новаторство у світовому музично-історичному процесі”, котра розробляється кафедрою історії музики відповідно до плану науково-дослідної та методичної роботи Харківського державного університету мистецтв ім. І.П. Котляревського.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Результати досліджень доповідалися й обговорювалися на таких науково-практичних конференціях: “Аспекти історичного музикознавства” (Харків, 1998), “Бах та його епоха в історії світової художньої культури” (Донецьк, 2000), “Теорія музичного ритму” (Київ, 2002), “Стиль та позастильове у композиторській та музично-виконавській творчості” (Київ, 2003), “Формування творчої особистості в інформаційному просторі сучасної культури” (Харків, 2003), “Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття” (Харків, 2004).

Публікації. За темою дисертації опубліковано п'ять статей у збірниках, затверджених ВАК України, тези двох конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури. Основний матеріал викладено на 188 сторінках тексту, загальний обсяг роботи – 202 сторінки. Список літератури становить 162 найменування, із них 147 російською та українською мовою, 15 – іноземними.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У Вступі обґрунтовується актуальність обраної теми, коротко аналізується ступінь її розробленості у вітчизняному та зарубіжному музикознавстві, формулюються мета і наукові завдання роботи, обирається об'єкт та предмет дослідження, визначається аналітичний матеріал, його новизна та методи дослідження, з'ясовується практичне значення, зв'язок із науковими програмами, планами, темами.

Перший розділ – “Семантична програма жанру симфонії як утілення індивідуальної художньої концепції” – складається із двох підрозділів. У першому – “Методологічні підходи до вивчення симфоній Брукнера” – аналізується стан вітчизняної та доступної зарубіжної брукнеріани з погляду обраного ракурсу дослідження. Спираючись на наукові роботи Л. Зайцевої, Л. Неболюбової, І. Соллертинського, В. Нілової, М. Филімонової, Н. Шліфштейн, С. Cooke, M. Dehnert, L. Nowak, H.F. Redlich, M. Wagner, E. Werner автор діходить таких висновків: 1) шлях ідентифікації симфоній А. Брукнера із усталеними історико-художніми симфонічними моделями (наприклад, з моделлю епічного чи драматичного симфонізму) дозволяє типологізувати брукнерівський симфонізм у загальному плані, з'ясувати генезу симфонічного мислення композитора, однак не розшифровує індивідуальний структурно-семантичний код симфоній; 2) вивчення брукнерівської спадщини крізь призму світоглядних уявлень самого композитора (з акцентом на його релігійність) дає ключ до концепції, дозволяє наблизитися до духовно-естетичної сутності симфоній, але вилучення типологічних особливостей культурно-історичного контексту з уваги дослідників не дозволяє прочитувати концепцію композитора у всій повноті її смислових зв'язків; 3) проблема кореляції індивідуальної художньої концепції та тексту щодо симфоній Брукнера як і раніше залишається не вирішеною, як і питання, у чому ж виявляється унікальність симфоній А. Брукнера.

Пізнання симфоній А. Брукнера як духовно-естетичних феноменів передбачає проникання в *індивідуальну художню концепцію* шляхом розшифрування їх *семантики*. Ми з'ясували семантичний параметр тексту, який одночасно є носієм індивідуалізованого смислу і містить у собі загальнотипологічне (жанровий канон), а також відбиває двоспрямований інтра- та екстрамузичний характер семантики – *семантичну програму*.

Спираючись на теорію жанру симфонії, запропоновану М. Арановським, були розмежовані поняття *семантичний інваріант* та *семантична програма*. Під *семантичним інваріантом* ми розуміємо узагальнену концепцію людини. Під *семантичною програмою* – розгортання семантичного інваріанту у певний алгоритм семантичних подій-функцій. Семантичну програму (як і структурно-семантичний інваріант) можна уявити у синхронному і діахронному вимірах. У першому випадку вона інваріантна, являє собою абстраговану від конкретних реалізацій послідовність семантичних подій-функцій як розгортання семантичного інваріанту жанру в часі. У другому – втілюється у конкретному тексті як індивідуально-художня інтерпретація семантичного інваріанту та

інваріантної семантичної програми і, відповідно, є варіативною в історичній перспективі.

Будучи засобом індивідуальної інтерпретації семантичного інваріанту жанру і способом утілення індивідуально-художнього замислу у конкретному тексті, семантична програма має вихід у позамузичний контекст, інакше кажучи, вона народжується на перетині власне музичних закономірностей і цілої низки позамузичних факторів. Серед останніх визначальна роль належить світоглядним установкам композитора та системі *типологічних властивостей культури*, до якої належить даний твір.

Таким чином, розшифрування індивідуальної семантичної програми симфоній Брукнера як коду його концепції передбачає: 1) розгляд її з точки зору жанрового канону; 2) виявлення світоглядних основ творчості композитора; 3) з'ясування типологічних властивостей австрійської культурної традиції.

У зв'язку з цим у другому підрозділі Першого розділу – **“Специфічні особливості семантичної програми симфоній Брукнера”** – провадиться порівняльний аналіз симфоній Брукнера зі структурно-семантичним жанровим інваріантом і відзначаються характерні особливості семантичної будови циклу. У трактовці жанру симфоній А. Брукнер не виходить за межі структурно-семантичного канону: він звертається до чистого інструменталізму як специфічно музичного висловлювання; обирає як модель для всіх симфоній (виняток становить незакінчена Дев'ята) чотиричастинний цикл, семантика якого репрезентує цілісне знання про людину і світ; зберігає традиційну послідовність частин (умовно сонатне Allegro – Адажіо – Скерцо – Фінал); оперує стійкими типами форм, які кардинально переосмислює зсередини у Перших частинах, Адажіо та Фіналах. Однак у семантичній будові циклу відбувається зміна акцентів: збільшується значення Адажіо як духовного центру симфонії, його семантична функція посилюється й дискретно реалізується у Перших частинах і Фіналах. Під знаком медитативності, ритуальності модифікується семантика Першої частини. Семантика дії зосереджується у Фіналі та Скерцо.

Зміни у семантичній програмі свідчать про оригінальну концепцію людини і світу в симфоніях Брукнера, що спонукає до дослідження світоглядних основ його творчості, яка базується на двох взаємопов'язаних началах: глибокій вірі композитора та його закоріненості в національній австрійській художній традиції. З цих позицій доцільними є намагання вітчизняних і зарубіжних учених розглядати творчість Брукнера крізь призму ідей Християнської антропології. Очевидно, у цілому правильний, такий підхід виявляється дещо однобічним, тому не дає відповіді на цілу низку питань, зокрема, що спонукало Брукнера звертатися до світських жанрів, як у його творчості співвідносяться меса і симфонія. Унаслідок цього ми досліджуємо симфонічну творчість Брукнера у контексті австрійської культурної традиції, пов'язуючи *світогляд і культуру* як певний тип мислення. У результаті багато суб'єктивних, індивідуально-особистісних моментів брукнерівської концепції набуває об'єктивного пояснення і глибинного контекстуального смислу.

У дисертації, спираючись на дослідження А.В. Михайлова, з'ясовуються типологічні властивості контексту – австрійської культурної традиції, що охоплює останню третину XVIII-XIX ст. До таких належать: 1) історичний тип мислення; 2) католицизм; 3) відтворення барокової гармонійної ієрархічної моделі світу з її супідрядним *минуце-вічне* упродовж майже усього XIX ст; 4) стійке існування класицистичних та барокових традицій в активному шарі культури романтизму; 5) концепція людини, згідно з якою вона як частина цілого виявляється вписаною в гармонійну ієрархію Універсуму, на противагу німецькій концепції емансипованої особистості.

Тим самим у концепції Брукнера людина є Особистість, яка переважає своє індивідуальне начало і усвідомлює себе не відокремленим “я”, а соборним “ми”, що органічно входить у гармонійну систему Універсуму. У свою чергу Універсум являє собою грандіозне гармонійне й ієрархічне ціле, гармонізуючим абсолютним центром якого і праначалом усього сущого є Бог.

Відповідно до таких уявлень про світ і людину ми визначаємо семантичний інваріант симфоній Брукнера як *дійство з домінуючою семантикою Feierlich*. Дійство є своєрідною формою втілення гармонійного та ієрархічного Універсуму, в який вписана соборна Особистість, яка перебуває у складних горизонтально-вертикальних смисловних стосунках із буттям і Богом. Під *Feierlich* розуміємо широке семантичне поле, у якому перетинаються різні смисли, пов'язані з дійством: урочисте, високе, духовне, надсуетне. У цьому смислі симфонії Брукнера, націлені на утвердження буття зі знаком “плюс”, виконують гармонізуючу функцію у сфері мистецтва, яку можна порівняти із функціями ритуалу та свята у сфері культури. Саме у цьому смислі симфонії Брукнера можна порівняти із месами – ритуалом Християнської церкви. Семантичний інваріант розгортається у наступну інваріантну семантичну програму, що варіантно втілюється у всіх десяти симфоніях композитора, у тому числі і в Нульовій (d-moll).

Перша частина. Сонатне Allegro перетворюється в *sonatne Misterioso, Majestoso*. Пролог до дійства, який у згорнутому вигляді містить план усієї симфонії. Особистість, що осягає розумом і споглядає.

Друга частина. Адажіо – споглядання, найвища сакральна точка дійства, яка своєю структурою відбиває *ідею становлення* як основу життя Універсуму. Соборна Особистість, котра перебуває і споглядає, = Ми.

Третя частина. Скерцо – гра як “*інше*” без знака “мінус”, необхідний момент дійства. В основі структури “іншого” – *ідея сталого, заданого*. Особистість, що грає у дійстві.

Четверта частина. Фінал – заключна частина дійства, *емоційний заклик*, заключне слово. Особистість, яка діє колективно, соборно, однак без ідей масовості, котра передбачає *знеособленість*.

У Другому розділі – “Семантичні константи симфоній Брукнера” – досліджується інтонаційне втілення семантичної програми. У тексті визначаються стійкі звукові утворення, які через їх особливу семантичну навантаженість і стійкість застосування до кожної симфонії називаються *семантичними константами* (далі – СК) [термін Є. Чигарьової]. За ними

закріплюється своє коло значень, вони пов'язані з певною драматургією ситуацією. СК висловлюються через комплекс відібраних засобів музичної виразності – мелодійних, тембрових, фактурних, гармонійних, динамічних і т.д., які детально аналізуються у цьому розділі. Ми виділяємо такі СК:

1) *виникнення, народження*; 2) *широкого простору*; 3) *сходження, завоювання вершини*; 4) *урочистого проголошення*; 5) *трагічного проголошення*; 6) *осяяння-відвертості*; 7) *тиші*; 8) *“барокову алюзію”*.

СК являє собою ключові інформаційно насичені моменти музичного процесу, опорні семантичні точки, взаємодія яких утворює стійкий смисловий каркас, через котрий семантична програма проявляється в тексті, набуває інтонаційної плоти. Кожна СК утворює свою парадигму. Їх система об'єднує симфонії у *Метатекст*, що дозволяє прочитувати кожен симфонію через призму інших. СК підпорядковані домінуючій семантиці циклу *Feierlich*, яка за їх допомогою повертається різними смисловими гранями; тим самим висвітлюються різні аспекти буття Особистості та Універсуму, в який Особистість вписана. У зв'язку з цим кожна СК має свою локалізацію, наприклад, семантична константа народження відзначає початок кожної з десяти аналізованих нами симфоній. Таким чином, ми маємо справу із такою концентрацією, згущенням семантики, яке дозволяє обережно його вербалізувати, перевести в систему висловлених за допомогою слів основних смислів семантичної програми.

У Третьому розділі – “**Структурно-семантичний інваріант симфоній Брукнера**” – розглядається кореляція “*семантична програма – текст*” на рівні структури кожної частини. Зміна семантики **Першої частини** під знаком медитативності, ритуальності, семантики *Feierlich* відбувається за допомогою таких засобів. Темп, притаманний першим частинам, уповільнюється і коментується ремарками *Feierlich*, *Misterioso*, *Majestoso*. У тематизмі головної партії використовується СК *виникнення, народження* із відповідними мелодійними (пра-інтервали квінти, кварта, октави), гармонічними (тонічне тризвуччя), фактурними (мелодія на фоні мелодійних, гармонічних або ритмічних фігурацій струнних), тембровими (труба, валторна, високі або низькі віолончелі), динамічними (р, пр) засобами. Структурно-семантичне переосмислення розділу головної партії спрямоване на зниження її динамічних якостей і сприяє її семантичній однорідності. Для цього контрастно-діалогічна структура класичного тематизму переборюється або виявляється у специфічних умовах – у *темі-комплексі*. Тематизм розгортається безконфліктно із первісної ідеї – інтервалу, мотиву, фрази. Інший вияв цього ж принципу – поєднання кількох мало контрастних елементів. Тонально-гармонічна спрямованість до розділу побічної відсутня, що створює ефект драматургічної вичерпаності, завершеності головної партії. Відчувається вплив логіки поліфонічних форм, зокрема, структури “*ядро і розгортання*”. Експозиція трицентрична, що порушує опозиційність традиційної біцентричної сонатної експозиції. Тематизм розвивається за допомогою мотивних, варіантно-варіаційних, поліфонічних, остинатних, секвентних засобів, спрямованих на зміну без трансформації семантичних якостей тематизму. Драматургічна ідея досягнення мети

реалізується у специфічних умовах: вектор руху до мети (коди) набуває вигляду спіралі, витками якої є експозиція, розробка і реприза. Логіка сонатної форми змінюється, в результаті її можна визначити як *нединамічну трифазну сонатну форму із трицентричною експозицією*.

Адажіо розглядаються як висока духовна лірика. Споглядання, подані в Адажіо, охоплюють людину у всіх її горизонтально-вертикальних смислових зв'язках: Особистість = Ми, співвіднесені з Богом. Воно відбувається в особливому часі, який ми визначили як “тривання-перебування-становлення”, що синтезує уявлення про позачасність і час як тривання. У структурі Адажіо відбувається діалектична єдність становлення (зміни) і повторення (збереження). Становлення виявляється у посиленні процесуального боку форми за допомогою таких засобів: 1) тонально-гармонічної логіки, спрямованої на тональну незамкненість розділів форми; 2) варіантного принципу розвитку тематизму; 3) перетворення параметра фактури від розділу до розділу; 4) розташування головної кульмінації в останньому розділі форми. Ідея збереження виявляється через повторення тематизму у розділах подвійної тричастинної, потрійної тричастинної, складної тричастинної форми, утримання головної тональності у розділах А. Діалектика становлення і збереження породжує драматургію особливого типу, яку ми назвали *драматургією мети всередині спіралі*.

Скерцо, на перший погляд, “випадає” із циклу, в якому домінує семантика *Feierlich*. Антитеза виникає між Скерцо й Адажіо, що утворюють опозиційне ядро всередині циклу: високому, духовному Адажіо протиставляється на перший погляд стихійне, інколи “зле” Скерцо. При цьому “гра” в Скерцо відбувається у межах суворих правил, “стихійність” замкнена в ієрархічно організованому часі-просторі: 1) Скерцо написані у складній тричастинній формі *da capo* з тією – гранично замкненої, завершеної; 2) у основі драматургії Скерцо лежить ідея буквального повторення, повернення у вихідну точку, *логіка кола*; 3) розділи Скерцо тонально замкнені, у кінці кожного є каданс, що встановлює певну тональність. Тонально-гармонічна будова крайніх розділів ґрунтується на одній логіці: Т-D-T. Часто тонально-гармонічний процес у Скерцо має статичний, апроцесуальний характер; 4) у тематизмі Скерцо можна виділити чотири види лексем, які мають інструментальну генезу: а) сигнальні формули; б) скерцозні формули кружляння; в) танцювальні формули; г) маршові формули; 5) важливим фактором у системі закономірностей є гомофонно-гармонічна фактура.

Тим самим контраст між Скерцо й Адажіо, Першою частиною і Фіналом реалізований на рівні організації структури. Зокрема, закономірності структурної організації Скерцо апелюють до інструментальної гомофонно-гармонічної музики, Адажіо – до вокально-інструментальної гомофонно-поліфонічної.

Фінал у будові циклу займає сильну смисловою позицію – це емоційне заключне слово дійства, в якому соборна Особистість подана у дійвовому аспекті. Підкреслена емоційність висловлювання у фіналі, поворот Особистості у бік дійства вирішується за допомогою таких засобів: 1) помірного або

швидкого темпу; 2) дійової головної партії; 3) цілеспрямованого просування до коди шляхом порушення стрункості сонатної форми, яка в результаті перетворюється у двоетапну форму із поєднаними в один розділ розробкою і репризою: *експозиція – X*, де *експозиція* є стабільним компонентом, а *X* відбиває варіативні вирішення розробки і репризи; 4) драматургії мети, що має *ступеневий* характер.

У Четвертому розділі – **“Механізми витворення тексту симфоній Брукнера”** – застосовується запозичене з лінгвістики і запропоноване у музикознавстві М. Арановським поняття *деривації*. Деривація є механізмом витворення текстів; як спосіб мислення втілює ключові моменти художньої концепції композитора у специфічній логіці розгортання тексту. У симфоніях Брукнера конструктивно-смысловими механізмами витворення й організації тексту (деривації) є: 1) *остинато*; 2) *секвенція*; 3) *варіантність*. Ці принципи є універсальними засобами розвитку тематизму, але в симфоніях Брукнера вони організують великі фрагменти тексту, використовуються широко й різноманітно, найголовніше – набувають індивідуального й оригінального семантичного й функціонального трактування. Вони стають факторами унікальної організації тексту симфоній Брукнера, адекватно відбиваючи суть його художньої концепції: ідею гармонії, стабільності, повтореності, порядку, заданості, ієрархичності.

У першому підрозділі четвертого розділу – **“Принципи остинато і секвенції як механізми витворення тексту симфоній Брукнера”** – окреслюється спектр семантичних значень остинато і секвенції, що склалися в музичній практиці; з’ясовуються їх тектонічні і драматургійні функції в симфоніях Брукнера. Ми розрізняємо такі тектонічні функції: 1) *експозиційну*; 2) *розвивальну*; 3) *роздільну*; 4) *заклучну* (секвенція часто перебуває у *заклучній зоні*, але ніколи через свою тонально-висотну нестабільність не завершує розділ форми).

Із драматургійної точки зору остинато і секвенція беруть на себе функцію підготовки важливої смислової точки в драматургії форми, способу тривання якоїсь драматургійної події і зони спаду після кульмінації. Ми розрізняємо такі драматургійні функції остинато і секвенції: 1) *нагнітання*; 2) *нагнітання і досягнення кульмінації*; 3) *тривання кульмінації*; 4) *згасання*.

Названі функції остинато і секвенції реалізуються таким чином: остинато (секвенція), що виконують роздільну функцію, з драматургійної точки зору поділяються на остинато (секвенцію) нагнітання, досягнення кульмінації, тривання кульмінації та згасання. Остинато (секвенція) функції розвитку – остинато (секвенція) нагнітання, тривання кульмінації, згасання. Остинато завершення завжди являє собою остинато досягнення кульмінації й тривання кульмінації.

Остинато і секвенція у симфоніях Брукнера біфункціональні і є носіями логічних функцій стійкості і нестійкості. Так, остинато (секвенція) нагнітання є носієм функції нестійкості; нагнітання і досягнення кульмінації – нестійкості, що переходить в стійкість; тривання кульмінації, а також згасання – стійкості або нестійкості. Реалізація тої чи іншої функції остинато залежить від

контексту його застосування, у першу чергу – від гармонічних умов. У підрозділі детально аналізується комплекс засобів, необхідних для реалізації конкретних видів остинато і секвенцій.

Відзначаємо, що ці принципи надають музичному процесу характеру неспішного розгортання у часі особливого тривання, який ми визначаємо як *тривання-перебування*, де кожний момент, кожна драматургічна подія у результаті повтору максимально збільшується.

У другому підрозділі – **“Варіантність як механізм витворення тексту симфоній Брукнера”** – розглядається принцип варіантності як регулятора текстових процесів у симфоніях Брукнера. Термін *варіантність* трактується широко: як будь-яка зміна “первинної цілісності” [М. Арановський], що не тягне її корінну трансформацію; означає різноманітні, різнорівневі та різномасштабні прояви цього принципу. Таке тлумачення загальноповживаного поняття зумовлене його важливою роллю у процесі деривації та характером його застосування. Ми виділяємо такі види варіантності з наступним детальним аналізом засобів їх реалізації:

1) *мелодійну варіантність*; 2) *варіантність як принцип організації фактури*; 3) *варіантність на віддалі – принцип витвірних моделей*; 4) *варіантність на композиційному рівні як спосіб викладу і розвитку “первинної цілісності” (теми, тематичного елемента) у процесі становлення музичної форми*; 5) *семантичну варіантність як на рівні тем, так і на рівні циклу в цілому*; 6) *комбінаторну варіантність*.

У третьому підрозділі – **“Механізми витворення текстів як відбиття типологічних властивостей австрійської культурної традиції”** – з’ясовується зв’язок між культурою як певним типом мислення і способами витворення й організації текстів, котрі належать до австрійської національної культури. Відзначається, що ця проблема перебуває в стадії розробки і є темою окремого дослідження, котре дозволило б з’ясувати типологію австрійської національної музичної традиції. Висловлюємо припущення, що австрійська культура, яка відтворює гармонійну ієрархічну картину світу, стимулює дію естетичного принципу граничної, декларованої, виведеної на поверхню тексту структурної упорядкованості. На відміну від цього в інших текстах “генетичний зв’язок структур” [М. Арановський] перебуватиме на глибинному рівні.

Положення підтверджується шляхом аналізу структурних закономірностей симфонії C-dur Шуберта і Симфонії ор. 21 Веберна. Вибір зумовлено наступним: творчість Шуберта вписується у межі класичної австрійської культури [А.В. Михайлов], а в музиці – у межі романтичного мистецтва; Шуберт – попередник Брукнера, чії традиції він багато в чому продовжує. Творчість А. Веберна належить уже до іншої культурно-історичної епохи, відповідно, звернення до неї доцільне з метою підтвердження думки про генетичний, глибинний зв’язок текстів, що належать до однієї національної традиції в умовах культурно-історичного контексту, який змінився.

У **Висновках** підтверджуємо адекватність обраного методологічного підходу до предмета дослідження. Подасмо такі підсумки:

1. У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, суть якого – пізнання симфоній Брукнера як духовно-естетичних феноменів, розшифрування їх унікального структурно-семантичного коду.

2. Ключем до пізнання сутності брукнерівських симфоній є категорія *семантики*, вужче – поняття *семантичний інваріант* і *семантична програма*, оперування якими дозволило розшифрувати індивідуальну художню концепцію композитора.

3. Семантичний інваріант й інваріантна семантична програма симфоній Брукнера не протирічать жанровому канону, відповідно, перебувають у руслі жанрової традиції. У той же час, оригінальна семантична програма симфоній Брукнера є індивідуальною інтерпретацією семантичного інваріанта, народженою на перетині власне музичних і позамузичних смислів.

4. У цьому зв'язку семантична програма розглядається нами у контексті класико-романтичної традиції жанру симфонії, типологічних властивостей австрійської культури і світоглядних уявлень композитора, тобто у всіх інтра- й екстрамузичних смислових зв'язках. Її розшифрування прояснює індивідуальні структурно-семантичні особливості симфоній Брукнера.

5. Аналіз структурно-семантичних закономірностей організації тексту симфоній Брукнера виявляє домінантні властивості й механізми, котрі регулюють відношення між його параметрами й елементами: у семантиці – це поняття *Feierlich*, у структурі – принципи остинато, секвенції й варіантності. Ці поняття і механізми зімкнулися в категорії дійства як форми втілення гармонійного Універсуму із вписаною в нього Особистістю.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Гладких А.С. Романтическая композиция в ее внемузыкальных связях // Проблемы сучасного мистецтва і культури: Зб. наук. праць “Проблеми мистецтвознавства та професійної освіти”. – Київ: ТОВ “Між нар. фін. агенція”, 1998. – С. 16-24.
2. Гладких А.С. Мифоритуальная семантическая программа симфоний А.Брукнера // Проблемы взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: Зб. наук. праць. – Київ: ТОВ “Між нар. фін. агенція”, 1998. – С.44-53.
3. Гладких А.С. Функционально-семантическая организация музыкальной композиции А.Брукнера // Проблемы взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: Зб. наук. праць. – Харків: Каравела, 1998. – Вип.2. – С. 5-11.
4. Савченко А. Традиции барокко в австрийском музыкальном романтизме на примере симфонии h-moll Ф. Шуберта (к постановке проблемы) // Музичне мистецтво: Зб. наук. ст. – Донецьк: ТОВ “Юго-Восток”, Лтд, 2003. – Вип. 3: Бах та його епоха в історії світової музичної культури. – С. 174 – 184.
5. Савченко Г. Семантична програма симфоній А.Брукнера як інтерпретація жанрового інваріанта // Київське музикознавство. Культурологія та мистецтво: Зб. статей. – Київ, 2004. – Вип. 15. – С. 152-159.

6. Савченко А.С. Функционально-драматургическая роль остинато как носителя временных отношений в первых частях симфоний А.Брукнера // *Метроритм* – 1. Коллективна монографія. – Київ, 2002. – С.105-107.
7. Гладких А.С. Музыкальная композиция как функционально-семантический инвариант // *Аспекти історичного мистецтвознавства: Дослідження і матеріали*. – Харків: Прапор, 1998. – С. 218-222.
8. Савченко А.С. Симфонии А.Брукнера: семантические константы как отражение художественной концепции // *Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття: Матеріали наук. конф. молодих учених, 22-23 квітня 2004 р.* / Харк. держ. акад. культури. – Харків: ХДАК, 2004. – С. 93-94.
9. Савченко А.С. Художественная концепция симфоний А.Брукнера // *Формування творчої особистості в інформаційному просторі сучасної культури: Матеріали ювілейної науково-практичної конференції до 60-річчя ХССМШ-ї*. – Харків, 2004. – С. 57-59.

АНОТАЦІЇ

Савченко Г.С. Семантична програма симфоній А.Брукнера в її жанрових і культурно-історичних зв'язках. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства – Спеціальність 17.00.03 – музичне мистецтво – Національна музична академія України ім. П.І.Чайковського – Київ, 2005.

Дисертація присвячена феномену симфоній Брукнера. Проникнення в його сутність здійснюється шляхом розробленого в дисертації поняття *семантична програма (СП)*, яка розглядається у діалектичному зв'язку з класикоромантичною традицією жанру симфонії, а також із типологічними властивостями австрійської класичної культури й світоглядними уявленнями композитора. На основі залучення різноманітних джерел, що належать до *Християнської антропології, поезики австрійської культури, типології міфоруитуального мислення*, пропонується інваріант оригінальної СП симфоній Брукнера, висловлений через категорії *Особистості, дійства, семантики Feierlich*. Реалізація СП розглядається на трьох рівнях (від інтонаційної поверхні тексту до глибинних закономірностей його організації): 1) матеріально-звуковому (інтонаційному); 2) структурному; 3) витворення тексту. На першому рівні з'ясовується сітка *семантичних констант*, які відбивають ключові смисли СП. На другому шляхом аналізу тематичних, гармонічних, фактурних, композиційно-драматургічних, формотворчих принципів розкриваються механізми кореляції СП і структури у тексті симфоній. На третьому з'ясовуються механізми витворення тексту симфоній: *остинато, секвенція, варіантність*, розглядаються їх тектонічні й драматургічні функції, способи реалізації. На цій основі висвітлюється унікальність симфонічної концепції Брукнера і з'ясовується структурно-семантичний інваріант його симфоній, який є індивідуальною інтерпретацією жанрового інваріанта. Спостереження над австрійською музичною традицією підкріплюються аналізом творів Шуберта і Веберна, посиланнями на Веллеса,

що розширює межі контекстуальних смислів, у які входять симфонії Брукнера. Здійснюється спроба шляхом структурного аналізу текстів, що належать до однієї національної музичної традиції, але до різних її хронологічних зрізів, з'ясувати загальні закономірності в їх організації, котрі відбивають властивості національної культури як певного типу мислення.

Ключові слова: семантична програма, семантичний інваріант, структурно-семантичний інваріант, текст, культура, дійство, семантика *Feierlich*, Особистість, семантична константа, деривація, остинато, секвенція, варіантність, модель витворення.

Савченко А.С. Семантическая программа симфоний А.Брукнера в ее жанровых и культурно-исторических связях. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата искусствоведения – Специальность 17.00.03 – музыкальное искусство – Национальная музыкальная академия Украины им. П.И.Чайковского – Киев, 2005.

Диссертация посвящена феномену симфоний Брукнера. Проникновение в его сущность осуществляется посредством разработанного в диссертации понятия *семантическая программа (СП)*, которая рассматривается в диалектической связи с классико-романтической традицией жанра симфонии, а также с типологическими свойствами австрийской классической культуры и мировоззренческими представлениями композитора; предстает пересечением индивидуализированных и общетипологических (жанровый канон) смысловых векторов; отражает двунаправленный интра- и экстрамузыкальный характер семантики. Опираясь на теорию жанра, предложенную М.Арановским, разграничиваются понятия *семантический инвариант* – обобщенная концепция человека – и *семантическая программа* – развертывание семантического инварианта в определенный алгоритм семантических событий-функций.

На основе привлечения разнообразных источников, принадлежащих *Христианской антропологии*, поэтике *австрийской культуры*, типологии *мифоритуального мышления*, предлагается семантический инвариант симфоний Брукнера, выраженный посредством категорий *Личности, действия*, семантики *Feierlich: действие с доминирующей семантикой Feierlich*, нацеленное на воспроизведение гармоничного и иерархичного Универсума с вписанной в него Личностью. Под *Feierlich* понимается широкое семантическое поле, в котором пересекаются разные смыслы, связанные с действием: торжественное, высокое, духовное. Семантический инвариант разворачивается в инвариантную СП: 1 ч. – пролог к действию, 2 ч. – наивысшая сакральная точка действия, 3 ч. – игра как “иное” без знака “минус” в действе, 4 ч. – заключительное эмоциональное слово в действе. Реализация СП рассматривается на трех уровнях (от интонационной поверхности текста к глубинным закономерностям его организации): 1) материально-звуковом (интонационном); 2) структурном; 3) порождения текста.

На первом уровне выявляется сетка *семантических констант (СК)*, которые отражают ключевые смыслы СП. СК – информационно насыщенные моменты музыкального процесса, взаимодействие которых образует смысловой

каркас, посредством которого СП проявляется в тексте. Каждая СК образует свою парадигму. На втором уровне путем анализа тематических, гармонических, фактурных, композиционно-драматургических, формообразующих принципов вскрываются механизмы корреляции СП и структуры в тексте симфоний, рассматриваются закономерности структурной организации каждой части. На третьем выявляются специфические механизмы порождения текста симфоний: *остинато, секвенция, вариантность*. Очерчивается круг их значений, рассматриваются их тектонические и драматургические функции, способы реализации. Подчеркивается, что эти универсальные средства развития тематизма используются в симфониях Брукнера широко и разнообразно, приобретая индивидуальную и оригинальную семантическую и функциональную трактовку.

На этой основе высвечивается уникальность симфонической концепции Брукнера и выявляется структурно-семантический инвариант его симфоний, который выступает в качестве индивидуальной интерпретации жанрового инварианта. Наблюдения над австрийской музыкальной традицией подкрепляются анализом произведений Шуберта и Веберна, ссылками на Веллеса, что расширяет границы контекстуальных смыслов, в которые включены симфонии Брукнера. Осуществляется попытка посредством структурного анализа текстов, принадлежащих одной национальной музыкальной традиции, но различным ее хронологическим срезам, выявить общие закономерности в их организации, которые отражают свойства национальной культуры как определенного типа мышления.

Ключевые слова: *семантическая программа, семантический инвариант, структурно-семантический инвариант, текст, культура, действие, семантика Feilerlich, Личность, семантическая константа, деривация, остинато, секвенция, вариантность, порождающая модель.*

Savchenko A. S. Semantic program of A. Bruckner's symphonies in its genre and cultural and historical connections. – Typescript.

Thesis for a Ph. D. degree in fine arts. – Specialty 17.00.03 – art of music. – Ukrainian National P. I. Tchaikovsky Academy of Music. – Kiev, 2005.

The thesis is dedicated to Bruckner's symphonies phenomena. Penetration in its essence is accomplished by means of a *semantic program* (SP) concept, developed in the thesis, which is considered in the dialectical connection to classic-romantic tradition of the genre of symphony, to typological properties of Austrian classical culture and world outlook concepts of the composer. An original invariant of SP of Bruckner's symphonies is proposed basing on different sources belonging to *Christian anthropology*, theory of poetry of *Austrian culture* and typology of mythic-ritual thinking. Realization of SP in the text is viewed in three levels: 1) material-acoustic (inflexion); 2) structural; 3) in the level of the text production. In the first level the net of semantic constants, which reflect dominant meanings of the SP In the second level by means of analyses of thematic, harmonic, stylish, composition-dramaturgic, forming principles the mechanisms of correlation of SP and structure in

in the symphonies' texts are revealed. In the third level the specific mechanisms of symphonies texts are uncovered: ostinato, sequence, variant, their tectonic and dramaturgic functions, means of realization are viewed. On this basis the originality of Bruckner's symphonic concept is enlightened, the structural-semantic invariant of his symphonies is revealed, which stands as individual interpretation of the genre canon. Observations over Austrian musical tradition are supported by analyses of Schubert's and Webern's compositions, references to Welles, which broadens the borders of contextual meanings including Bruckner's symphonies. By means of structural analyses of texts belonging to one national musical tradition but different chronological sections the attempt is accomplished to disclose common regularities in their organization, which reflect characteristics of national culture as a certain type of thinking.

Key words: *semantic program, semantic invariant, structural-semantic invariant, text, culture, performance, Feierlich semantic, Personality, semantic constant, derivation, ostinato, sequence, variant, generative model.*

Підписано до друку 15.01.05. Формат 60х90 1/16. Друк різнограф.
Папір офсетний. Обсяг 0,8 ум. друк. арк. Наклад 100 прим. Зам. № 21.

Надруковано у центрі оперативної поліграфії ТОВ "Рейтинг".
61022, м. Харків, вул. Сумська, 37.
Тел. (057) 700-53-51, 714-34-26.

АВ 62.058

МИСТ

ПЕРЕКЛОН

МИСТ